

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pō god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.
Pojedini broj u mjestu 6 para vanka 8.
Plativo i tuživo u Šibeniku.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po peti retku; za više puta po pogodbi. Priopćenja i zahvale po 20 para po retku. Plaća se sve unaprijed.

BROJ 2.

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLAĆENE PRIMAJU SE. - - - RAČUNAJU 16 PARITIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. IJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

Riješenje utoka.

Donosimo danas na drugom mjestu riješenje Zemaljskog Odbora, kojom riješava utok, što ga građani šibenski podigoše proti nekim zaključcima opć. vijeća i zlorabama nekih ljudi na upravi naše općine.

Preštampavamo utok kako stoji i nedodavamo mu nijednog komentara. Nećemo da svojim komentima uplivamo na hladno i zdravo sudjenje šibenskih općinara, nego prepuštamo, da svaki građanin, svaki općinar stvori sebi sud bez ikijeg uticaja i nepristrano.

Ko ima zdrave pameti i ko zna čitati, imaće tute da za mnogo šta okom zapne i da proštuje i ono, što tu nije napisano, a što mu sam razum kazuje.

Al rekosmo da nećemo dodavati svoje riječi, pa prekidamo. Eto građana, nek sami prouče i komentuju kako znaju.

Samo ćemo ovdje dvije stvari da spomenemo. Građani Šibenika predali su ovaj utok još lanjske godine i baš dneva 25 ovog mjeseca. Dakle, prošla je cijela godina dana dok je Visoki Zemaljski Odbor ovako važni utok riješio. Zem. Odbor na ovaj utok poslao je reviziju tekar u Veljači ove godine, pa kao što je tute bio spor, tako nije bio brz ni riješenjem njegovim.

Pravaši, a osobito „Hrv. Rieč“, viču na Z. Odbor, in capite na D.ra Ivčevića, da im čini krivo. A mi velimo, ako im je što krivo od onakog postupanja Z. Odbora, onda mi neznamo, što bi oni rekli da su oni na položaju našem, na mjestu onih, koji podnesoše utok. Što bi ti blaženi pravaši rekli, kad bi Zem. Odbor na temelju onakih teških dokaza žalosne uprave jednostavno i s punim razlogom digao ljudima na općini upravljanje i predao općinu u ruke komesara? Da je na mjestu Ivčeviću pravaš a općina nepravaška, on bi to davno učinio, a građani mu do Boga harni bili. A mi, kad vidimo neke pojave, kad gledamo, kako Z. Odbor šteti pravaške općine, dolazimo do logičnog zaključka, da su ljudi na Z. Odboru bliži pravašima neg drugima. Bar mi nemožemo drukčije da shvatimo, zašto Z. Odbor riješava ovako važni utok tekar godinu dana poslije i zašto on ima sve moguće obzire prema rasipnoj jednoj upravi, van da ako to nijesu ti rasipni — sinovi njegovi. U ostalom mi se nadamo, da će građanstvo Šibenika još dugo čekati, dok vidi korake, koje će proti svojim rasipnim sinovima učiniti Visoki Zem. Odbor.

Druga je stvar ovo.

Kad je napokon Z. Odbor predao riješenje utoka našoj općini, naredio je upravi, da prepis njega ima dati gosp. Niki Marinkoviću kao prvom potpisanom. Al naša opć. uprava nesluša naredbe Z. Odbora niti dava prepisa. Naša se stranka tuži brzojavno Z. Odboru, da općina neće da uruči prepisa. Z. Odbor naredjuje brzojavno općini, da **odmah istog dana mora da dađe nama prepis.** Al uprava općinska zviždi i na taj „odlučni“ nalog starije vlasti. Naša se stranka tužila opet do četiri puta brzojavno, al sve uzalud. Općina nesluša Z. Odbora niti dava prepisa. Svršilo je, da mi nijesmo ni dan danas dobili prepisa od općine. A što na taj drski i nevidjeni neposluh radi Z. Odbor? Głobi li, kazni li on čime neposlušnu općinu? ... Ništa pa ništa. Deveta opć. upraviteljstvu za naredbe Z. Odbora. Pitamo opet: mogu li se naši općinari i pravaši tužiti na postupanje Z. Odbora? Ili bi se imali tužiti mi, sve pošteno građanstvo, što Z. Odbor ovako štiti i uzdrži nekažnjenu ovaku opć. upravu kao što je šibenska? Nije li i ovo dokaz, da Z. Odbor partajično stoji blizu, veoma blizu pravaškim a rasipnim općinama?

Nije li i ovo dokaz, da Z. Odbor partajično stoji blizu, veoma blizu pravaškim a rasipnim općinama?

Na upravi kotarskog poglavarstva u Šibeniku nalazio se za nekoliko godina slabije, kojemu je bilo najviše stalo do toga, da ga se pušta u miru osobito u štampi, a tih obzira nije imala šibenska opozicija, koja bi ga koji put i u osobnom doticaju i u javnoj štampi ošinula, pak ju on s t ga od srca zamrzio, darivajući svu svoju naklonost pravaškoj klici na upravi općine šibenske, koja se njemu znala ulagivati, a u svojoj ga štampi ne samo štedila nego čak i hvatila. Svak će pak razuman lako shvatiti, što znači za jednu općinsku upravu biti pod moćnom zaštitom kotarskog po-

Mogli bismo na koncu postaviti još jedno pitanje. A to: Zašto se skanjivala, zašto nije htjela opć. uprava da dađe prepis riješenja utoka našoj stranci, kad je to po zakonu ide? Što se stidila, kad se stiditi nije imala čega, kad je uprava općinska u potpunom redu, kad je financijalno stanje općine u cvatu, kako su se sami falili u „Hrv. Rieči“?

Mislimo logično i velimo: stiditi se nijesu imali zašto, pa su imali dati prepis, a kad ga nijesu dali uza sve brzojavne naloge, to će reći, da su se stidili i imali čega stiditi. Moguće je bolje reći — bojali.

A sad nek sudi građanstvo i sva pokrajina. Mi rekosmo ovliko radi razjašnjenja, a u komentese za sad neupuštamo.

Br. 8367/10.

Zadar 19 Svibnja 1911.

Općinskom Upraviteljstvu

ŠIBENIK.

Riješavajuć utok *Nika Marinkovića* i družine u Šibeniku, prikazan 25 srpnja 1910 Br. 7284 Općinskom Upraviteljstvu, proti nekim zaključcima sjednice Općinskog Vijeća u Šibeniku, 10 Srpnja 1910 i baš:

1. proti zaključku prihvaćenu pod 1. tačkom dnevnog reda, kojim bi bio odobren konačni račun god. 1909.

2. proti zaključku prihvaćenu pod 2. tačkom dnevnog reda, koji glasi:

„Općinsko Vijeće Šibensko uzimljuć na znanje izvještaj u financijalnom stanju općine Šibenske iznesen u iscrpivom iskazu u današnjoj sjednici od općinske uprave, nalazi, da je rukovogjenje općinske imovine kroz godine 1907, 1908 i 1909 osnovano na zbiljnim i opravdanim potrebama, te ga za to potpuno odobrava, čime u isto doba odobrava opstojeći viseći dug kod Hrvatske Vjeresijske Banke, učimjen za nužno podmirenje troškova preko opć. proračuna pomenutih godina.

Daje se nalog Općinskom Upraviteljstvu, da pri daljnjem rukovogjenju općinske imovine koja će se jamačno poboljšati svede postepeno rečeni viseći dug do izravnjanja;“

3. proti zaključku prihvaćenu pod III. tačkom dnevnog reda, kojim bi ovlašteno općinsko Upraviteljstvo, da za pokriće nužnih godišnjih redovitih i izvanrednih općinskih izdataka kroz vrijeme, kad se slabo utjeravaju općinski prirezi može u naslov tekućeg računa svake godine prizidati kod Hrvatske Vjeresijske Banke potrebite iznose do svote od Kr. 200.000;

4. proti zaključku prihvaćenu pod IV. tačkom dnevnog reda, kojim se je ovlastilo općinsko Upraviteljstvo, da za nabavu sredstva za popravak i proširenje općinskog ureda i njegovo spojenje sa kućom Zanchi, te rekonstrukciju općinskog vodovoda, povede pregovore i pripravi sve nužno za sklopljenje komunalnog amortizacijalnog zajma kod novčanog zavoda, koji pruži najpovoljnije uvjete te iznese Vijeću na pretresanje gotov elaborat i odnosnu zajmovnu pogodbu;

5. proti zaključku prihvaćenu pod VI. tačkom dnevnog reda, kojim je općinski pisar Vjekoslav Medić bio imenovan općinskim kancelistom;

6. proti zaključku prihvaćenu XVI. tačkom dnevnog reda, kojim se ovlaštuje općinska uprava, da u svoje doba sklopi kupoprodajnu pogodbu za gradilište c. k. Realke;

7. proti zaključku prihvaćenu pod XIX. tačkom dnevnog reda, kojim je biran odbor, koji ima odlučiti, kako da po najboljoj svojoj uvigjavnosti podijeli megju natjecatelje svotu proračunanu za općinska školska stipendija.

Zemaljski odbor Kraljevine Dalmacije vigejši §. 103 O. Pr., dotično §§. 101 i 102 O. Pr.

1. ukida zaključak općinskog vijeća u Šibeniku 10 Srpnja 1910, kojim bi odobren konačni račun za god. 1909, te nalaže općinskom upraviteljstvu, da konačni račun 1907 preuredi na način, da se iz njega može točno razabrati uspjeh godine 1909, napose pak, da u računu tačno označi početne i konačne imovne ostavke te aktivno i pasivno stanje god. 1909 ispravi prama §. 49 *naputka* doprinose općinskih odlomaka zajednici. Tako ispravljeni konačni račun iznijet će iznova na pretresanje općinskom Vijeću držeć se tačno ustanova §. 73 O. Pr.;

2. ukida zaključak općinskog Vijeća u Šibeniku dneva 10 Srpnja 1910, kojim bi odobreno rukovogjenje općinskom imovinom god. 1907, 1908 i 1909 i tekući dug sklopljen kod Hrvatske Vjeresijske Banke za pokriće nedotička te nalaže općinskom Upraviteljstvu, da iznova iznese predmet na pretresanje općinskom Vijeću, komu će obrazložiti sva prekoračenja općinskog proračuna kroz godinu 1907, 1908 i 1909, te će zatražiti od Vijeća naknadno odobrenje za sama prekoračenja i za njihovo pokriće časovitim zajmom kod Hrvatske Vjeresijske Banke;

3. ukida zaključak općinskog Vijeća u Šibeniku, dne 10 srpnja 1910 kojim bi ovlašteno općinsko Upraviteljstvo da uzimlje novac na tek. račun kod Hrvatske Vjeresijske Banke;

4. preinačuje zaključak općinskog Vijeća u Šibeniku dneva 10 srpnja 1910, kojim bi ovlašteno općinsko Upraviteljstvo, da povede pregovore za sklopljenje novog komunalnog zajma za preuregjenje općinskog ureda i rekonstrukciju vodovoda i iznese vijeću za odobrenje zadužnicu, i to u smislu, da općinsko Upraviteljstvo ima prvo svega općinskom Vijeću iznijeti na pretres i prihvat potrepštinu radnja koje se zajmom imadu izvesti, da se tom prigodom ima uzeti u pretres konsolidiranje visećih općinskih dugova, te stvoriti zaključak o visini i uvjetima zajma. Kad taj zaključak dobije načelno odobrenje Zemaljskog Odbora, općinsko Upraviteljstvo ima povesti pregovore za nabavu zajma i iznijeti općinskom Vijeću na pretres ponude koje stignu. Prama odluci općinskog Vijeća sklopiti će općinsko Upraviteljstvo zajmovni ugovor, iznijeti vijeću zadužnicu na odobrenje i prosljediti je Zemaljskom Odboru u svrhe §. 102 O. Pr.;

5. odbija kao netemeljit utok prikazan proti zaključku općinskog Vijeća u Šibeniku dneva 10 srpnja 1910, kojim bi općinski pisar Vjekoslav Medić imenovan općinskim kancelistom;

6. odbija kao netemeljit utok proti zaključku općinskog vijeća u Šibeniku dneva 10 srpnja 1910

Program

Hrvatske pučke napredne stranke.

VI. Svi ljudi imaju jednako pravo na jednakost pred zakonom i državnom upravom i na jednake uvjete za podmirenje životnih potreba i za razvitak svojih sposobnosti.

Pred zakonom treba da smo svi jednaki, kako smo god svi jednaki od majke rođeni. Jedan može

NAJSTIĆ.
Ijadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, n; on je plamen, 3, on je moralna šudnovatu aktiv- živahniji, naju- je, -duguje svoj

isiti, ako mog i lno čuvstvo, naći ilijani bili psiho- amo prema svom nego najvećma evo to je baza

na logično izviru, gi tijekovi unu- ke. Nacijonaliste ferentni naprama politike i nekomu ga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko stellini objeloda- ia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, ipirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one nanja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ia, nije nikad za- itanja i probleme e razlika izmegju 3 bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. ti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvući aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao siteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča i starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvog rirote momče je po- osjećanje forme i čku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, zrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i je u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, ine poticao je vige-

kojim bi ovlašteno općinsko Upraviteljstvo za nabavu gradilišta za c. k. Realku;

7. preinačuje zaključak općinskog Vijeća u Šibeniku dneva 10 srpnja 1910, kojim bi ovlašten u sjednici birani odbor, da sam dijeli općinska školska stipendija i to u smislu, da odbor ima samo pravo prijedloga, a da odluka spada samo Općinskom Vijeću, dotično Općinskom Upraviteljstvu, ako ga na to ovlaštuje Zakladno pismo, ili zaključak Vijeća, kojim je odnosna svota bila određena u tu svrhu. —

RAZLOZI

Ad 1) Po § 89 Naputka za upravu općinske imovine, općinsko Upraviteljstvo mora konačne račune urediti po ogleđnici 20, a svrha konačnih računa označena je u 2. stavci istog paragrafa. Iz njih se moraju razabrati ostanci pređašnjih godina, pristojbina godine od uprave i ostanci nakon te godine, bilo prihoda bilo razhoda.

Prva stavka konačnih računa mora prama 3. stavci pomenutog paragrafa biti pretičak dotično nedotičak prošle upravne godine. Konačni račun zajednice god. 1901 ne iskazuje nikakva ni pretička ni nedotička. Iz samog pak izvještaja načelnika pri 2 stavci dnevnog reda, pa iz izvještaja komisije izaslane za pregled općinske uprave odlukom Zemaljskoga odbora 13. studenoga 1910 Br. 8367 razabire se, da je tih nedotičaka bilo, i da ih je Općinsko Upraviteljstvo pokrilo časovitim zajmom kod Hrvatske Vjersijske Banke, koji je koncem godine 1908 skupa sa kamatama iznosio K. 21.653, a koncem godine 1909 K. 106.573:38.

Mješte da se taj nedotičak izkaže kao takav, konačni račun 1909, iskazuje se kao razhod 1909 koji pokriva dug kod iste banke uvršten kao prihod. Tim nije postignuta glavna svrha konačnog računa, kako je ustanovljuje § 89 Naputka, jer nijesu razlučeni računi god. 1909 od onih prošlih godina. —

Po § 76 O. P. troškovi za svrhe cijele općine imadu biti namireni od svih općinskih djelova razmjerno državnom porezu koji odmak plaća, a po § 82 troškovi, koji nijesu naplaćeni dohodcima od imovine, imadu se namiriti prizemima. Prama tomu za pokriće manjka zajednice moraju u prvom redu doprinositi odlomci. Paragraf 62 Naputka predvija u tu svrhu i zajam, ali taj je vezan na uvjete § 102 o. p., koji se u ovom slučaju nijesu ispunili.

Doprinos odlomka za zajednicu ne ovisi po tom o prihodu ili suvišku u imovini odlomka, nego je to trošak, kao svaki drugi trošak, koji se mora namiriti, ako ne dostaju prihodi od imovine, prizemima. Posljedica je toga, da ako odlomak ne može podmiriti doprinos, za ostatak se mora računati kao dugovni ostatak u konv. računu odlomka, a kao imovni ostatak u konačnom računu, zajednice, dotično odlomka iz imovine kojega je zajednica doprinos predujmila.

Tako § 50 Naputka.

Prama tomu nije bilo ovlašteno općinsko Upraviteljstvo, da doprinose odlomaka zajednice, kako su bili ustanovljeni u proračunu, snizi za preko 20%, niti je takav prijedlog Upraviteljstva općinsko Vijeće moglo prihvatiti. Tim činom svojedobno je promjenjena pretpostavka, koja je služila, da se izhodi u smislu § 86 O. P. odobrenje većih prizemima, a ujedno je nastao u računu zajednice, nedotičak, koji je bio pokriven zajmom za koji Upraviteljstvo u smislu § 102 O. P. nije imalo ovlaštenja. —

Po § 89 Naputka imadu se svi stupci dotično ogleđnice za konačni račun ispuniti. To nije bilo učinjeno u stupcu „aktivno i pasivno stanje“ zajednice, ni odlomka, već se uprava ograničila da u računu zajednice, odlomka Šibenika i Rogoznice zabilježi neke dugove. Te bilješke nijesu za zajed-

nicu tačne, u koliko nije zabilježen dug kod Živnostenke Banke, a časoviti dug kod Hrvatske Vjersijske Banke označen je nižim od onoga, što je bio dneva 31 Prosinca 1909 računajući i ne plaćene kamete.

Zbog svih tih nedostataka, odlučilo se kako gore.

Ad 2) § 74 O. P. dužno je općinsko Upraviteljstvo zatražiti naknadno odobrenje troška, što nije poništeno, jali ne po cijelo zabilježen u dotičnoj stavci pred-razbroja. Odobrenje po tomu, bilo ono predhodno ili naknadno, mora se zatražiti napose za svaku stavku, te se prama tomu morao ukinuti gori navedeni zaključak, jer nije u skladu sa odredbama Opć. Prav. Što se tiče visećeg duga učejena za nužno podmirenje troškova iz izkaza prekoračenja proračuna prikazana Vijeću, ne može se razabrati, da je sklopljenje toga duga bilo opravdano. Tu se naime spominju veći troškovi u iznosu od Kr. 179:853:71 bez obzira na to, što su barem neki od njih našli pokriće u većim prihodima. Kaže se na primjer, da je općina potrošila Kr. 11.600 za stratifikaciju postaju ali po konačnim računim 1907, 1908 i 1909 proizlazi, da je u tu svrhu potrošeno Kr. 19.564:02 a, primljeno Kr. 5000. Uz to je u tu svrhu bilo općinsko Vijeće zaključkom 28 Travnja 1907 opredjelilo Kr. 5000 od pretička zajma sklopljena kod Središnje Banke Českih Štedionica, tako da faktični trošak, koji bi se imao pokriti iz redovitih prihoda općine, bio bi Kr. 9564:02. — Za siromaštvo kaže se, da je potrošeno Kr. 10.000 više od proračuna, ali prema tom većem potrošku stoji u naslovu „Razni“ prihoda, zajam od Kr. 10.000 iz oskudične zaklade. Tako isto bilježe se u izvanredne troškove za godinu 1907 Kr. 3739:32, za godinu 1908 Kr. 25.919, a za god. 1909 Kr. 16.413:80 u ime povlačenih poteza, ali je ta svota potpuno pokrivena sa Kr. 65.023:05 priveza, što se kroz isto doba utjeralo više, nego je bilo proračunano.

Izvjeshće dakle o financijskom stanju općine, na temelju kojega je općinsko Vijeće glasovalo gore spomenuti zaključak nepotpuno je, pa se je za to odlučilo kako gore.

Ad 3) Zaključak prihvaćen od Općinskog Vijeća ide dalje od obrazloženja data Vijeću od Općinskog Upraviteljstva, da ovo ovlaštenje opravda. Jer po onomu, što je Upraviteljstvo Vijeću izvjestilo, bilo bi opravdano samo ovlaštenje da se novcem pridignutim na tekući račun kod Hrvatske Vjersijske Banke pokriju troškovi, kojih pokriće Vijeće je glasovalo sredstva u proračunu, a zaključak ovlaštuje Upraviteljstvo, da pridigne novac za pokriće redovitih i izvanrednih godišnjih izdataka. Ali takovo ovlaštenje u protivnosti je sa odredbama § 74 O. P., po kojima za svaki nepredračunan trošak mora se napose pitati ovlaštenje od općinskog Vijeća. Vijeće ne može dakle ovlastiti općinsko Upraviteljstvo unaprijed na troškove, kojih visinu i ne zna, već se za svaki takav trošak i način pokrića mora napose pitati ovlaštenje općinskog Vijeća.

Ad 4) Po izvješću povjerenstva za pregled Općinske uprave u Šibeniku radnje o kojim zaključak, zbilja su potrebne, ali ovlaštenje dato općinskom Upraviteljstvu, gori spomenutim zaključkom u protivnosti je sa § 33 o. p. koji odregjuje djelokrug općinskog Vijeća. Općinskom Upraviteljstvu spada samo obično upravljanje baštinom a ovlaštenje dato općinskom Upraviteljstvu da povede pregovore i priprevi sve nužno za pokriće troškova, koji nijesu još ni ustanovljeni, prekoračuje djelokrug Upraviteljstva zakonom mu označen, budući da je zakonom pridržano općinskom Vijeću „sva-

ka“ — dakle ne samo konačna — „odredba, koja se tiče baštine općine i dobara općinskih“. Općinsko Vijeće ne može se od svoje volje odreći od prava i dužnosti nametnutih mu zakonom, pa je za to trebalo zaključak vijeća u smislu zakona preinačiti. Pošto pak nijesu bili uzeti u obzir viseći dugovi za općinu štetni Zemaljski Odbor u smislu § 101 o. p. našao je shodnim da preinači zaključak i u tom pogledu, te odredi da novi komunalni zajam mora biti sklopljen iza konsolidiranja postojećeg visećeg duga.

Ad 5) Po § 34 O. P. spada u djelokrug Vijeća imenovanje činovnika. Pošto vršenju toga prava nijesu bili povrijeđeni drugi zakoni, niti odredbe o. p. Zemaljski Odbor riješio je kao gori. —

Ad 6) O izviji Općinskog Upraviteljstva ono je izvjestilo Općinskom Vijeću da se radi o površini od kakvih 2300-2400 m², a da je bila naznačena cijena (Kr. 10 po m²). Nije dakle opravdana tvrdnja da je zaključak općenit, a pošto zaključak nije — konačni već samo predhodan te općinsko Vijeće ima eventualnu pogodbu odobriti Zemaljski odbor riješio je kao gori.

Ad 7) Po § 42 O. P. Općinsko Vijeće vlasno je birati odbore, a izbor osoba u te odbore, ograničen je samo općim načelima izraženim u § 47 o. p. Prigovor je u tom pogledu dakle neopravdan. Ali budući da zaključak općinskog Vijeća daje tomu odboru pravo odluke, što je očito u protivnosti s djelokrugom takovih odbora, kako ga odregjuje § 42 o. p. morao se je zaključak preinačiti kako gore.

Ovu će odluku To Općinsko Upraviteljstvo u prijepisu priopćiti Niku Marinkoviću kao prvom potpisanom na utoku.

Predsjednik

Ivčević v. r.

Narod je izvor svih prava u državi.

I.

Tim se kaže ovo: narod je slobodan, on nije ničiji rob ni sluga; narod nek daje sebi zakone; vlastima neka je koren u narodu; narod poznaje nad sobom zakon i vladara, ali ne poznaje gospodara; država je stvorena za narod i valja da narodu služi.

Jedan francuski kralj je govorio: Ja sam država. Turski car i danas hoće da su mu svi državljani pokornj kao robovi. Pučka napredna stranka to ne odobrava. Ona uči: Narod je gospodar svojega života.

Neki naši političari opet kažu, da je temelj našem pravu u starim ispravama (kartama). Pučka napredna stranka ni s tim se ne slaže. Temelj je našem pravu u narodu. Da nemamo baš nikakve starinske karte, opet bismo imali pravo da budemo svoji. Živimo, i hoćemo da živimo slobodno, pa dosta.

Eto što znači: narod je izvor svih prava u državi.

Popovci-natražnjaci krivo tumače ovu prvu točku nauka naše stranke. Oni kažu, da se ona protivi riječima svetoga pisma: „Svaka je vlast od Boga“. To nije stina. Naša stranka ne udara proti svetom pismu i ne mješa Boga u političke stvari. Mi hoćemo da narod bude svoj, da ne bude ničiji rob. Drugo se ne kaže. A kako je za pravoga kršćanina svaka vlast od Boga, tako i popovci-natražnjaci, ako su kršćani, moraju vjerovati da je i vlast narodna od Boga.

Ali drugo ne to njima smeta. Njima nije drago čuti, da narod hoće da bude svoj i slobodan. Oni bi htjeli da narod uvijek samo sluša i muči.

D.r V. Iljadica i drugovi — Šibenik (Dalmacija)

Prima na izradbu sve u tiskarsku struku zasijecajuće radnje, kao: razna književna djela, tiskanica za sudske, općinske i župne urede, trgov. listovnih papira, računa i omota, kao i posjetnica, zaručnih i vjenčanih objava itd.
Cijene umjerene.

Izradba solidna.

Ona mogućnost promjene prilika, koju su bili izazvali politički izbori, doveli su ga u veliku nepriliku, pak je u tome i zaboravljao kojoj stranci pripada.

Nije ga bila poštedila ni „Hrv. Riječ“, koja je u oči izbora bila promislila, da se njenim načelima iznevjerio. Ta namjera i prividna nejasnost nije bila bez svrhe. U ovakvim prilikama ne bi naš načelnik umjesnim bio držao, da ponovi onakovu scenu, koja se pre nekoliko mjeseci, na iznenađenje svakoga i na još nečuvani način za vrijeme općinskog vijeća, od njega odigrala. Ščepao je bio za grlo vijećnika, koji je kritikovao njegov rad i iznosio mu lošu sposobnost za upravljanje.

Prilike danas drugčije traže. Nedavno je u našem mjestu pukao glas, da je skradinski opat ponudio načelniku čast nekom građaninu. Ta se vijest nije najbolje dojmila našega načelnika, pa ode k opatu, da iskaje svoje teške odmetničke grijehe, ne bi li tako i uz preporuku ušao u njegovu milost, te izradio da opat promjeni svoju važnu odluku. Izgleda zbilja, da mu je opat nešto i obećao, ako se ne radi o kakvoj igri opatovoj.

Načelnik je nekidan zakazao sijelo u školi sela Dnpravica. Narod se okupio. Načelnik stade, da od njega traži potpise za općinske izbore, no morade se brzo toga kaniiti, jer narodu puče pred oči zašto je on kod opata u pohode bio i s njim se mirio pa počeo da se prepire s načelnikom i razidje se. — Učitelj Lokas tad petšestoricu dozove u svoju sobu, no sve zaman. Jedva dva tri krsta izmami. Ovakovo raspoloženje vlada po svim selima proti načelniku, a ovo povuci-potegni trebalo bi, da se jednom za uvijek od Zemaljskog Odbora uredi. Nije čudo stoga da je želja mnogih rodoljubnih građana, da dodje politički komesar radi uredjenja.

Dixi.

* * *

Skradin, 18. Jula

Danas se davala od družine pod ravateljstvom gosp. Minarića drama „Petar Zrinski“ koja je bila dobro odigrana. Dvorana je bila dubokom puna, a ispunio ju je i lijep broj Srba. Nek dobro znaju oni furtimaši, koji su raznosili vijest bilo iz kakvih ciljeva, da se Srbi toj prestavi odazvati neće, da mi Srbi držimo i cijenimo hrvatske velikane ne i svoje, te da na takav niti ikakav način neće porušiti onu iskrenu slogu braće, koja je zahvatila dubokog korijena u našim srcima. Toliko na ravnanje onim rajnim rodoljubima.

Srbini.

* * *

Iz Tijesna

Na odgovor infamnom dopisu, koji je izašao u „Hrv. Riječ“ proti Dr. Lavu Mazzuri, a kojem su dopisu kumovali skoro svi inteligentni europski nastanjeni u Tijesnu i obdarili ga neodgovornim imenom poznatog Roka Orade, javljaju nam sumišljenici toliko toga, da bi i desetina bila dosta da se u pravom svijetlu prikaže nečuvana korupcija i sav nemoral pravaški u onoj općini, kad sve to nebi bilo već jasno i utvrđeno tisućama primjera, kojih je već presita čitalačka publika.

Spomenuti ćemo samo da je taj isti Roko Orada jedan od one četvorice općinskih prisjednika „pravaša“ na općini tješnjanskoj, koju se toliko napada i proti kojoj se u doba izbora tako nesavjesno agitiralo. Isti „šjor Roko“ predsjednik je također društva „Hrv. Skupa“, koje je tako sramotno oklevetao tvdeći da se je tu agitiralo i kupovalo glasove.

Furtimaši tješnjanski neće da pišu što se je radilo u kući prečasnoga Don Ante i koliko se tu plaćala savjest jednog birača, a sve „na obranu vjere“; ne pišu o svojim Defilipisima, Beraićima, Roji i kako se je huškalo Murterince proti općini, jer da im je zabranila ribolov i kako se Zloeselane varalo, da će se o linjeti općina Tješnjanima i prenjeti u Zloesela i kako se u Jezerima ornilo Tješnjane i općinu i kako se osumnjivalo naše radi krađe poljskih proizvoda i sve ostalo što se neukom svijetu lagalo, i sve što se plaćalo. Nije li sam zastupnik Dr. Dulibić glavom pri svom dolasku u Tribunj u krčmi don Mate Bera a kazao „neka ljudi piju bit će plaćeno!“ itd. it.

I uza sve to nadahnitelji Roka Orade imaju sreća da onako uzroču i napadaju. Neka se srame!

* * *

Sinj, 18/7 1911

Kad je prošle nedilje zastupnik sinjskoga manastira, Dr. A. Sesardić, krenuo u Beč, u pratnji mu je bilo dvadesetak pravaša i pravašića,

uračunav medju ove: fratarske kočijaše, sakristane i kuhare, sa Kotarašem i fra Mišuirom na čelu, „Velebna“ ova povorka drusala je za svojim majšnim zastupnikom, ko za mrtvačkim lijesom, jer vide jandnici, kakov će ih gigant duha i tijela u parlamentu reprezentirati.

Na željezničkoj stanici oslovila je zastupnika i darovala ga kitom svježa cvijeća najjezicitija varoška Vestalka i tercijarka-Kata Šarabačina. Prisutni su se doduše zgrozili na onaj čin Kate Orleansse, nu moradoše mu stisnuti oči i srce pa zavapiti samom pjesnikovom . . .

Svaka zvjezda svojim svjetlom sijeva . . .

* * *

Iz Dubrovnika

Grdna zaraza frankovluka obuhvatila je i kod nas ponešto maha, ali ipak nema pogibelji jer sve štoje inteligentnije nalazi se u protivnom taboru.

Jučer Nedjelja dne 16 imao je Hrvatski Sokol prirediti izlet u Ston. Proti ovom izletu nekolicina frankovaca počeo mutiti a kasnije i prijetiti da neće prisustvovati izletu općinska glazba, ali kod svoga ne ostadoše, već javiše svojim u Stonu da organizuju pjanu rulju koja će napasti Sokole, a naše poglavarstvo mjesto da uređuje proti možebitnim izazivačima zabranjuje sokolu izlet u Ston i baš u času kad je parobrod imao odploviti. A ova zabrana bila je zadnji čas odredjena za da nebi općina Ston uzela na se odgovornost za možebitne nerede. Pak ko će im rijeti da njesu Hrvati i Sokoli.

Vijesti iz grada i okolice.

Zapuštenost Doca. Tuže nam se iz Doca, da je kod njih zapuštenost uprav nečuvana. Bilo danju, bilo noću, uvijek pusta vika i dreka djece, uvijek škandali i svakojake pogrdanije po ulicama, da se malo pristojnije čeljade mora odalečiti. Nečist pak, prešla je — tu u Docu — sve granice, a općina nikada ne šalje redara da razgleda, zaprijetiti, kao da to predgrađe i ne pripada šibenskoj općini. Nečeli općina, moralo bi c. k. Poglavarstvo ovom stati na kraj, a osobito nečisti u ova doba, kad cio svijet strepi pred kolerom.

Nova tvornica sukna (štofe) u našem gradu — čiji oglas donosimo, — započela je već radom pa će do koji dan započeti i odašaljivanjem uzoraka. Vlasnici su tvornice Paško Rora i drug. Tvornicu smo vidili i potpuno razgledali, pa nemožemo inače nego kazati; Tvornica je, da joj se čovjek divi. Smještaj i čistoća uprav u njoj sjaju. Mašine se okreću i rade pomoću električnog motora. takovom lakoćom, da čovjek skoro i ne opaža. Mašine su najnovijeg tipa, pa i u istinu vidi se, da su podpuno usavršene. Najviše je da se u tvornici pohvali to, što pravi štofu iz same čiste domaće izabrane vune, te nam tako daje lijepu prigodu, da imamo domaće robe a i mnogo bolje, nego li smo do sada imali. I cijena štofe biće sasvim umjerena. Zasluga za rečenu tvornicu spada Gosp. Paški Rora, koji je — a to nam je dobro poznato — putovao 3-4 godine i van naše države, ne žaleći ni truda ni troška ogromnog, u svrhu da uhvati pojma o toj tvornici.

I zbilja je eto tvornicu smjestio, i dao time znak osobitog talenta za industriju; proširio mnogo indu-trijalno ime Dalmaciji a Šibeniku osobito, koji se takovom tvornicom može dičiti.

Drug je vlasništva Gosp. Bogdanović, poznati veletržac u Trstu, također naš sunješćanim, koji je tu lijepu ideju i podhvat Gosp. Rore rado prihvatio, stupivši suvlastnikom tvornice.

Preporučivati ovakovu tvornicu suvišno je, jer se čvrsto nadamo, da će cio naš svijet doći joj u susret i služiti se izključivo kod nje štoфом, a time će opet i sebi koristiti.

Nesreće na našoj željeznici. Prvi slučaj grozne nesreće bio je u predprošloj sedmici između postoje Doca i Labina kad je vlak smrvio kar, 2 konja i kočijaša. Koji dan iza toga naletio je vlak kod Labina na jednu čobanicu, te ju silno izranio tako da je malo iza toga u bolnici preminula. Zatim je i opet vlak izranio jednu seljakinju. Sad čujemo da je kod Siverića vlak mal-dane satro kar i kočijaša, koji su se velikim slučajem spasili.

Ovo su kod nas četiri slučaja u par dana. Ovolko nesreća ne dogadja se ni u godinu dana niti kod brzih vlakova, koji svaki čas prolaze, jer su i pruge drukčije uređene i željezničari više pomnije imadu.

Nečistoća. Prizori sa sela nisu rijetkost u našem gradu, zato se i ne čudimo kad se stranci najernjim riječima izjavljuju o čistoći i zdravstvenim prilikama Šibenika. Ljudi, kojima je dužnost na to više pripaziti nisu Šibenčani, pa ne haju za to, ali nama opada lice i mi se moramo crveniti kad se o našem gradu govori i piše kao o kakvom afričkom zakutku. Upozoravamo za sada neka se zaprijeti bacanje smeća sa poštarskog ureda na ulicu, jer to nije ni uredno ni pristojno; neka pometači ne natrpavaju konale izmetinama; osobito pako da se onaj i onako neuredjeni prostor pred crkvom Sv. Jakova drži malo čišće. Ta i onako su već počeli stranci Heineovom finom dosjetljivošću pisati o našoj divnoj crkvi, kao „o zvijezdi na hrpi smeća“.

Spriječavanje prometa. Na obali se grade dvije nove kuće, općina veoma obzirna naprama vlasnicima, dozvoljava, da se polovica obale natrpa građevnim materijalom. Sa pržine otiče voda praveći čitave lokve preko kojih moraju građani da preskakivaju, a što je još gore, velike gomile kamenja, smještene na najtješnjem dijelu obale, priječe prolaz i promet, stavljajuć u pogibelj same prolaznike. Ne kažemo, da se ne ide na ruku građanima u njihovom poslu, ali sve se to dađe razboritije i udobnije urediti. Vlasnici novih gradnja na obali imadu dosta prostara i u njihovim konobama i magazama.

Gradjanska (talijanska) glazba koncertirala je utokar veće na obali i izvela vrlo lijepi program.

Neka se i općinska glazba savjesnije pripravlja i odabere biranije programe, kad koncertira, a neka ne dolazi uvijek istim starim koračnicama!

Kanali u Vruljama. I opet se moramo osvrnuti na ovu nečuvnost, na ovu abnormalnost. Pisalo se po novinama, molilo se Pomorsku Vladu, pozivalo ju se u javnim novinama, brzojavilo se Ministarstvu u Beč, da se kanale odmah uredi, jer da je stanovništvo Vrulja neizbježno podvrgnuto koleri, i sve je to zar bačeno u koš? Ma c. k. Pomorsko Vlado, ma c. k. Ministarstvo, pita vas se, zašto stanovništvo Vrulja ne mora biti sačuvano od crne smrt, od kolere? Zašto mu se ne odstrani neugodni, užasni smrdjež, kojeg svagđano pod nosom ima? Može li se u opće iz idega drugoga stvoriti kolera ako se ne stvori iz gadne, smrdljive kaljuže, koje je na pretek u tim kanalima? Zar stanovništvo Vrulja, nije smatrano stvorovima?

Općina i c. k. Poglavarstvo, kao pozvane Vlasti u mjestu, morale bi se najenergičnije zauzeti, da se ove nečuvane kanale jednom uredi. Ove obe Vlasti morale bi zajednički poslati zdravstvenu komisiju i učiniti sve moguće kod nadležnih Vlasti, da svojim građanima sačuvaju zdravlje, to najdragocijenije blago, koje je uz ovaki smrad i kanale izloženo najgoroj pogibelji u ovim časovima nemile kužne zaraze.

A opet blizu ovih kanala općinski metlači bacaju na sred puta svako smetlište, pa se zar ovime hoće smrdjež da povećava. Blizu su tri velike tvornice; stranaca prolazi tuda najviše, pa će sigurno kazati. Šibenik je gnjezdlo nečistoće.

Kafane. Veći se broj naših kafana ne drži uredno i čisto, te bi valjalo da sami gospodari uvide u svom interesu, da im ovo ne služi na čast ni za reklamu. Zahodi su pako u svim kafanama grozni, ovdje treba da sama policajna vlast u zaštitu ugroženog zdravlja građanstva poduzme bez obzira najoštrije mjere, te da naredi vlasnicima moderno uredjenje zahoda po higijenskim zahtjevima.

Strančarenje šibenskog Sokola. Nedično je ponašanje jednog opće narodnog društva kao što je Sokol, kad proti Hrvatima nepoćudne stranke rabi onakova ogavna sredstva, kojih bi se sudio svaki pošten pojedinac. Tako je ovih dana, kad se je jedan naš sumišljenik obratio šibenskom Sokolu, za popust da sudjeluje svesokolskom sletu u Zagrebu, društveni Tajnik uskratio pridruženje šibenskim izletnicima, premda je to isto bilo dozvoljeno drugim privatnicima. Ovo je novi dokaz onog pogubnog pravaškog duha, koji truje sve naše javne ustanove i organizacije izrabljujući ih u svoje stranačke svrhe kao sredstva najniže osvete i gnjavljenja.

Provincijalni gradovi. „Ovdje svijet jede, pije, spava i onda umire. Radjaju se drugi koji također jedu, piju, spavaju, a da ne umru od dosade uvadjuju u život kojekakove zabavice kao čakule, alkoholizam, igre, intrige; postaju lješine vrijedne sažaljenja, slični jedan drugome kao što su im ocevi i majke sličili. I to je život!“

Program

Hrvatske pučke napredne stranke.

VI. Svi ljudi imaju jednako pravo na jednakost pred zakonom i državnom upravom i na jednake uvjete za podmirenje životnih potreba i za razvitak svojih sposobnosti.

Pred zakonom treba da smo svi jednaki, kako smo god svi jednaki od majke rodjeni. Jedan može

SE NE VRAĆAJU.-
POŠILJKE NEPLA-
VE PRIMAJU SE. --
E RAČUNAJU 16 PA-
TIT RETKU, A ZA
TA PO POGODBI.
VJA I ZAHVALE 20
A PO RETKU. ---

NAJSTIĆ.

Ilijadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, u; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv-aj radi mnogih ajživahniji, naju-je, duguje svoj

isiti, ako mogi alno čuvstvo, nači ilijani bili psiho-amo prema svom nego najvećma evo to je baza i.

na logično izviru, gi tijkovi unu-ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko ustellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one nanja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kona- ia, nije nikad za- itanja i probleme e razlika izmegju e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlvja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuća i starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvog rirode momče je po- osjećanje forme i čku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, ine poticao je vijge-

Na upravi kotarskog poglavarstva u Šibeniku nalazio se za nekoliko godina slabiji, kojemu je bilo najviše stalo do toga, da ga se pušta u miru osobito u štampi, a tih obzira nije imala šibenska opozicija, koja bi ga koji put i u osobnom doticaju i u javnoj štampi ošinula, pak ju on s tga od srca zamrzio, darivajući svu svoju naklonost pravaškoj klici na upravi općine šibenske, koja se njemu znala ulagivati, a u svojoj ga štampi ne samo štedila nego čak i hvalila. Svak će pak razuman lako shvatiti, što znači za jednu općinsku upravu biti pod moćnom zaštitom kotarskog po-

mjestima duhana: to je sav proizvod krševite Zagore, kojima taj seljak mora da prehrani sebe, obitelj i ono par glava blaga velikog, ili malog zuba.

I teško da bi našao na stotinu Zagoraca trojicu, kojima bi imanje izbacivalo preko obične dnevne nadnice. Pa kad bi barem ti pusti siromasi bili riješeni barem nekih tškkih nameta, koji ih nemilo tište, kao što bi po zakonu moralo biti, kad bi (po zakonu 7. svibnja 1874. list. drž. z. br. 50) bili radi siromaštva oslobođeni barem redovine, tog pravog harača.

Neukost i nepismenost u Zagori.

U skoro 20 župa što se steru Zagorom sve od šibenskog i kaštelanskog zaljeva, pa do Drniša, Lečevice i Trogira a na prostoru od cijelih 1400 km. (desetina Dalmacije!) nema a ma baš nijedne škole. Bez škole su naime sve ove župe jedna do druge: Vrpolje, Konjevrate, Danilo (sa preko 1000 žitelja!), Visoka, Nevest, Labin, Čvrlevo, Dolac (sa 1200 žitelja!), Ljubitovica, Radošić (1000 žitelja), Drvenik (otok kod Trogira sa 2100 žitelja), Unešić, Žitnić, Mirilovići (selo sa 1100 žitelja, gdje je prije bila škola, pa su i nju zatvorili!), Miljevci, Pakovo selo itd.

Ni seoskim blagajnama, zadrugama, štionicama nema u ovoj fratajsko-popovskoj krajini ni traga.

Ali za to ne fali popova i fratara, te njihovih kuća, štala i pojata; ne fali fratarskih gojnih sluga ni paripa.

I tako u krajini gdje dvadesetak župnika pojede na godinu daleko preko 100.000 Kr. seljačkog truda u redovini u drugim nametima (osim misa) nema mjesta ni za jednog učitelja; u krajini gdje se pučkim novcem sagradilo i uzdržava do 100 crkvice nema ni jedne škole, ni jedne blagajne!

Nije li to najbolji dokaz da zagorski pop i fratar, koji je u Zagori kroz vjekove bio sve i sva, nije kroz čitavo to vrijeme ništa drugo radio do li proždriao golemi pučki novac od redovine, taksa, misa i mita. Ta gdje su najgori trgovci i židovi vladali pukom, tu ćeš ipak naći i školu i nekakvu prosvjetu.

Pa ti i takovi župnici da su pučki prijatelji, oci i prosvjetitelji i kako li se sve ne nazivlju!

Škole, blagajne, zadruge, štionice potrebite su našem puku kô i kruh; o tome je svak na čistu, samo naši zagorski župnici nisu; jer oni ne samo da ne rade za škole, nego su uvijek proti školama i prosvjeti pučkoj radili i rade, neki potajno, a neki i otvoreno.

Župnik, premda je cio dan dokon, nije se nikad sjetio da pozove sebi zagorsku mladjariju, pa da ih barem nekoliko izuču čitanju, pisanju i računanju. Tečajevima (analfabetskim) za nepismene mogao bi župnik kroz one godine svog župnikovanja izučiti svu seosku mladež.

Ali briga njega za to; ta njemu je kud i kamo unosnije da seljak ostane na vijek neuk, nepismen i natražan, pa da ga on i dalje sadire i zaludjuje.

Nije tako u drugim evropejskim krajevima.

U zemlji Finskoj na pr., tamo na dalekom sjeveru, slavila se nedavno velika narodna svečanost, jer je tu umro posljednji nepismeni čovjek. A Finska je ima ravnih sto godina pod Rusijom, onom strašnom apsolutističkom Rusijom!

I naša je Dalmacija ima sto godina pod Austrijom, ustavnom Austrijom, pa kad ćemo mi moći slaviti jedno takovo narodno slavlje dok bude naših Zagora?

U Finskoj dakle nijedan nepismeni čovjek, a kod nas Zagora sa 999 na 1000 nepismenih!

Rasprava Zotti-Posavec.

Prošlih dana vodila se rasprava proti g. Posavcu, činovniku 12og odijela na Namjesništvu zbog jednoga pisma, poslana ministarstvu u Beču, u kom se upozoravalo ministarstvo na zlorabu pri dijeljenju sijena god. 1908 siromašnom svijetu.

Kako je poznato te je godine vladala silna oskudica piće u zemlji, i ministarstvo bilo je ponukano da opredjeli Dalmaciji 200 hiljada Kruna za nabavu sijena i da se sijeno podijeli uz najnižu cijenu siromašnjima i potrebnima. Ta svota je kašnje povećana do 280 hiljada Kr.

Prostor lista nam neda da opširnije ob ovom sad govorimo. Rasprava je vodjena u Zadru pred porotom i optuženi Posavec bio je riješen jednoglasno.

Koliko možemo suditi po novinama, na raspravi jasno izbilo, da je tih zloraba bilo, da se naime sijeno nije davalo siromašnjima i potrebnima u Dalmaciji, nego se je davalo bogatima i prebogatima. Da su tu neki bogatuni, pogodovani od vlasti, dobivenim sijenom trgovali na štetu erara i siromašnog puka.

Rado bismo još o tom pisali a nemamo mjesta i nećemo sad.

Nama je do toga, da ovdje kažemo, da nije samo u Zadru tih zloraba bilo. Bilo ih je i još gdje po Dalmaciji.

U tom pogledu, radi dobra glasa našeg grada, nebi bilo zgoroga da se točno i pominjivo (ono skrupolozno) istraži: kako se je i komu se dijelilo sijeno u našem gradu i okolici? Jesu li toga sijena dobili Karadžlići, Andrijaši ece... i jesu li oni potrebni i siromašni?

Pače — nek se pomljivo istraži: kako se dijelilo kukuruz za sjemenje, pošto čujamo i čujemo još šaputanje u narodu, da se je onda n. pr. za 25 kg. davalo, recimo, 20 kg.

Sad ni to potanko neznamo; to bi mogao bolje znati činovnik na poglavarstvu g. A. On je, ako dobro pamtim, bio tomu odjelu dodijeljen te mora da ima, il je imao spise i popise.

Nebude li on znao, znaće ko drugi oko korita il na koritu.

Bilješke.

Jugoslavenski zastupnici dijeliti će se ne u dvije — kako se je očekivalo — nego u tri, a možda i više grupa. Klerikalni slovenski zastupnici sa Šušteršičem na čelu i sa dalmatinskim furtimašima sačinjavati će jedam klub. Hrvatski i slovenski primorski zastupnici; Dr. Laginja, Spinčić, Mandić, Dr. Rybarž i Dr. Gregorin, kao posebna grupa stupili su u slovenski klub. Sedam dalmatinskih zastupnika tvori treću posebnu skupinu.

Ban Tomašić sakupio je svoje nove madjarone u „stranku narodnog napredka“. Jadnog li napretka narodnog sa najgorim apsolutistima i natražnjacima na čelu: Tomašićima, Avakumovićima, Sekulićima, itd.!

Na sastanak u Split za 10. i 11. kolovoza poziva C. odbor h. s. n. o. u Dalmaciji izaslanike svih organizacija hrvatske i srpske napredne omladine u svrhu jake organizacije i potpune reorganizacije, a to sve, *sve proti klerikalizmu!*

Omladino napredna, napred do izvoštenja naših prava: slobodne misli i jedinstva Hrvata i Srba!

Sinjska općina sa svojim načinom upravljanja dosegla je vrhunac, te se u tom regbi takmi sa šibenskom, koju u ovom broju lista ilustriramo.

Kotaraši, Vrdoljaci, Čikare, Krstelji i ostala klerikalna bratija mogla bi dati ruku u osobitom načinu upravljanja s općinama!

Kolera i u Dalmaciji! U Škaljarima je potvrđen slučaj kolere. Bojati se da se ova crna smrt ne proširi i ostalom Dalmacijom. U Kotoru je nema, a u Šibenik ako dodje odsjest će u Vruļjama!

Dopisi.

Domaće rudničko poduzeće.

Zaselak, srpnja 1911.

Čujemo iz pouzdanog izvora, da su gosp. Dr. F. Marušić liječnik i gosp. Ivan Skelin načelnik u Drnišu, naišli u bosanskom predjelu zvanom „Zaselak“, na krasan sloj kamenog ugljena, koji po velikim ležištima i po svojoj vrsnoći rekbi obećaje, da sprema lijepu budućnost ovom mladom našem tek osnovanom društvu. Društvu je ime: „Bosanski rudnici kamenog ugljena Dr. Filip Marušić i Ivan Skelin“. Pripravne radnje su već započete te rekbi da će skoro biti i kraju privedene, tako te će u nedalekoj budućnosti započeti i izvažanje novo našastog kamenog uglja. Po privatnim glasovima, koji nam ovih dana stigoše, namjera je ovog domaće poduzeća, da dodje ovim ugljenom iz Bosne pomoću teretnih automobila ili željeznice do Knina, odakle bi se izvažao nakon prekrcaja na drž. dalmatinsku željeznicu, do jedne najbliže i najprikladnije dalmatinske luke. Po našem shvaćanju bilo bi najnaravnije i najprikladnije stovarišta za taj ugljen naš Šibenik, koji bi glede položaja i glede tarifalnih željezničkih odnosa, morao imati prednost. Ovoga su mnijenja i neki naši domaći strukovnjaci. Tako bi u Šibeniku, pokraj već opstojućih velikih industrijskih poduzeća kao: Ugljivarsko a. i. društvo „Monte-Promina“, društvo za izvoz bosanskog drvla „O. Steinbeis“, tvornica karbida „Sufid“ i uz druga prilično velika mjesta domaće poduzeća i ako manjeg obsega, nastanilo se i društvo „Bosanskih rudnika kamenog ugljena“, što bi naravno doprinijelo da naš grad dobiše još više karakter industrijalnog mjesta.

Dok nas je ova vijest silno uzradovala, mi bi u interesu naših zemljaka radnika i našeg na-

rodnog i ekonomskog razvitka željeli, da se na ovom novom našem poduzeću ne dogodi ono što se inače kod sličnih poduzeća u nas događa, naime, da se stranac nametne te istisnuvši našeg zemljaka, da mu se još i ruga. Uvjereni smo da će vlasnici ovog novog poduzeća, kao pravi i poznati patriote u najgorem slučaju zahtjevati od stranih činovnika — ako u opće budu trebali stranaca — potpuno poznavanje našeg jezika i pristojno ponašanje prema našim domaćima radnicima.

Bilo stoga u sto dobrih časa, te služili primjerom i onoj našoj domaćoj čeljadi trgovačkog i industrijalnog svijeta, kojima nijesu poznata naša bogastva, pa u tom hotimičnom ili nehotičnom neznanju ulažu svoj novac u tudjinska poduzeća, na veliku štetu naše rodne zemlje.

Bosanska straža.

* * *

Jedna naša uzorna organizacija.

Vis, 17. srpnja

Poslije minulih izbora za carevinsko vijeće odjeknuo je kao jedini utješljivi glas opće uvjerenje o probudjenoj svijesti puka srednjih dalmatinskih otoka: Braća, Hvara i Visa. Sva ona nemoćna i nasilna sredstva, koja su sačinjavala način borbe pravaške stranke, nisu se mogla niti smjela upotrebiti u ovom probudjenom i svjestnom kotaru. A ta svijest, nastala iz dubokog i iskrenog uvjerenja očituje se kao jedan dio jačine i unutarnje snage, koja je do sada ležala prikrivena u širokim pučkim slojevima. Krivnjom narodne inteligencije, koja kroz čitave decenije narodne borbe u Dalmaciji nije znala odgojiti i organizirati mase za jednu realnu pučku i naprednu politiku, ostale su zapretane sve one zdrave prirodne sposobnosti puka na štetu općeg napretka naroda. Ali kada ta snaga nabuja, kada unutrašnja životna energija postane svijesna svoje jačine, onda ona traži svoje prirodno pravo da se razvija i djeluje, te prodire silom rušeći svaku zapreku, kao što je Meštovićev genij uzletio slobodan, rušeći vidljive i tajne moći mraka i nasilja.

Kulturna zapuštenost, gospodarska nesredjeost i opća zanemarenost puka uvjetovali su skupa najjači istup te narodne snage na otoku Visu. Još prije organiziranja naše H. P. N. S. zasnovalo se je 1902 na Visu Društvo „Pučka Prosvjeta“, koje je rabeći sva moderna prosvjetna sredstva radilo oko budjenja i pridizanja pučana. Predavanja, pučka knjižnica, štionica, tečajevi za nepismene, pučke večernje zabave bile su ono duhovno oružje, kojim se je puk borio za bolje i sretnije uvjete života. A i u narodnom pogledu očitovale se je blagotvorno djelovanje „Pučke Prosvjete“, koja je znala okupiti oko sebe one dobre ali zavedene pučane, te su se do onog doba priznavali autonomašima. To nenaravno i u narodnom pogledu štetno zaludjivanje hrvatskog težaka dobilo je u „P P“ svojeg prvog pogibeljnog protivnika, koje je stupilo rješavanju tog neprirodnog stanja, a koje sada uspjehom dokončavaju nasljednici „P P“, sadašnja demokratska društva.

Moći ondašnje pravaške stranke, agitaciji oltara, te uplivu i popularnosti talijanaškog vodje, a ponajvećma pomanjkanju naprednih elemenata morao je podleći taj trijezno vodjeni i smišljeni rad. Ipak čitavo to nastojanje nije uzaludno propalo, jer je ono posijano sjeme, pri prvom istupu H. P. N. S. urodilo jednom od najjačih naših stranačkih organizacija u Dalmaciji, o kojoj ćemo progovoriti u dojučem broju.

Nov.

* * *

Skradin, 17. Jula.

Pre nekoliko dana bio je da se pokloni naš načelnik svom opatu. Teško mu je u duši bilo, što nije tako dugo vrijeme s njime općio, no u ono doba, kada se je prelom između njih dogodio, drugčije su prilike bile. I tu skoro pred političke izbore, dok nije bio na čistu ko će da pobjednikom bude, naš se načelnik nije mogao da odluči kome će se privoljeti carstvu.

Na nekoliko sedmica pred političke izbore, kad je pukao glas, da će uz narodnjake glasovati i naprednjaci i Srbi otrčao je u Zadar te preporučivao svoju pomoć uz uvjet, da i on ne bude maknut sa svog mjesta. Zalazio je i po selima, da sebe za općinske izbore preporuča, no i tom se prilikom mogao uvjeriti, da samo može sebe da zavarava uobraženjem, da je od naroda voljan i da ima kakova upliva. Tome najboljim dokazom može da to bude, što je narod pri posljednjim izborima najvolio ne glasovati za onog kandidata, kog mu je načelnik predlagao.

D.r V. Ijadica i drugovi — Šibenik (Dalmacija)

Prima na izradbu sve u tiskarsku struku zasijecajuće radnje, kao: razna književna djela, tiskanica za sudske, općinske i župne urede, trgov. listovnih papira, računa i omota, kao i posjetnica, zaručnih i vjenčanih objava itd. Cijene umjerene. Izradba solidna.

Ovako opisuje Čekov svoj ruski provincijalni grad, a ovakih je gradova i građana kod nas sijaset-Sibenik docet.

Furlanska osveta jednog božjeg ugodnika. Nemože se drugčije reći neg furlanska, samo nek nam pravedni i veliki Bog prosti, što rekoso božjeg ugodnika.

Marko Belamarić (Pivalo), čovjek siromašak, koji žive od svojih teških žuljeva i zaslužuje koji krajcar i time što pjeva po crkvama ima već preko dvajest godina, morao je ovih dana da očuti na sebi furlansku osvetu jednog hrvatskog neofita iz furlanije.

Belamarića muče ima nekoliko vremena za to, što je glasovao za našeg kandidata. Napokon mu otkazaše službu pjevanja u svim pravaškim crkvama (jer treba i hramove božje dijeliti na pravaške i druge) i odnesoše mu time onu malu dobiću, da njom prehrani sebe i obitelj.

Ni to nije bilo dosta furlanskom ugodniku „božjem“, već on sudbeno tjera M. Belamarića iz onog malog budžaka pod stubama Nove Crkve, gdje je on, mogavši se tu tekak pružiti, radio svoj kukavni zanat.

Taj ugodnik božji, lijepog lica, nestidi se ovake divljačke osvete nad jednim siromaškom, neboli srce toga lijepolikog fanatika, kakovu dušu tim činom pokazuje, i kakov primjer dava stadu svojemu.

Da onaj popić nije primio Krsta na sebe, već da je bio odgojem ne u sjemeništu nego među divljacima, nebi takva šta učinio. „Ti si Marko zastranio, pripadaš stranci bezbožnika“ — veli furlansko dijete siromašku Belamariću, i nije se ni pri takovoj laži zastidio . . .

Čudimo se samo, da današnji vikar Gojanović trpi i dopušta ovaka odurna djela osvete.

Velo-Club. Ovih dana osnovan je klub biciklista u našem gradu, te se ovim objavljuje ljubiteljima toga sporta, da se radi upisivanja u članstvo prijave kod gosp. Mihaila Kovačevića absol. trg. Akademije u Trstu. Uprava

Kinematograf. Kad sam dobio program u ruke i pročitao hrvatski prevod morao sam okrenuti da razumim — hvala prevodiocu koji malo zna za blagodati našeg jezika i gramatike. Inače program biran.

Prva slika: šareni ukočeni pijetao „Pathè frère“ koji se uljudno naklonio „boljem općinstvu“. Pričinilo mi se da vidim našeg Poglavitog kad se je ono u Zagori iz vlaka klanjao „svijesnim biračima“, koji su mu oduševljeno vikali „živio zakupnik!“

Onda je došlo na red „Seosko viteštvo — pravaša šibenskih“ snimka iz naravi, a zatim vrlo komična slika „San jednoog zastupničkog kandidata“ sva u bojama. Kandidat spava i sanja kako se nakon proglašenog rezultata drniškog izbora sa svojim automobilom u vas let vraća svojoj općini, gdje ga uz neopisive ovacije, bakljade, glazbe, triumfatorska kola sa bijelim konjima vuku. I onda on i chauffeur mu crni Mate i opet u automobil. Puf! puf! puf! pa uz vitlanje prašine udariše ravno uz rampu parlamenta. Mjedeni konji pred parlamentom propaše se preplašeni, a kameni govornici ostaviše toge i utekoše sa svojih sjedala u strahu pred bijesnim vitezovima, koji udariše automobilom ravno uza skale parlamenta . . .

Kad se kandidat probudio naša je — prazne žepove!

Na koncu se davala slika: „Nasilje, teror, korupcija!“ da pukneš od smjeha, film dug 600 metara. Tu si vidio Dinka Kiselicu i Janka Zlopogledju, podpuno obrijanog, gdje čitaju „Hrv. Riječ“.

Općinstvo razišlo se zadovoljno s programom.

Moderno polijevanje obale. Bože moj, alaj ti ga je šalčina naš poglaviti načelnik! Unajmio nekog čakulona pa ovaj tambučom diže prašinu s naše krivudaste obale. Ne znamo, gdje je onaj čakulon izučio polijevanje javnih šetalista, ali svakako u Parizu nije bio. Zanimivo ga je pak gledati kako polijeva obolu pred kavanom „Miramar“. Tambučom zagrabi mora, hitne se s njim prema stolima kavane i onako uz put polijeva gostima kavane, dok ona prašina, što se polijevanjem diže, bezobrazna pada na stolove i svijet je nehotice udiše. Okanite se takog polijevanja, gospodo općinari, jer inače razvezat će mo mi našu torbicu. To poručuje jedan u bijelim platenim postolima.

Na upravi kotarskog poglavarstva u Šibeniku nalazio se za nekoliko godina slabije, kojemu je bilo najviše stalo do toga, da ga se pušta u miru osobito u štampi, a tih obzira nije imala šibenska opozicija, koja bi ga koji put i u osobnom doticaju i u javnoj štampi ošinula, pak ju on s toga od srca zamrzio, darivajući svu svoju naklonost pravaškoj klici na upravi općine šibenske, koja se njemu znala ulagivati, a u svojoj ga štampi ne samo štedila nego čak i hvalila. Svak će pak razuman lako shvatiti, što znači za jednu općinsku upravu biti pod moćnom zaštitom kotarskog po-

Obala se porušila po četvrti put kod drvenog mosta i silno propala u zemlji radi ogromne gomile navaljenog materijala. Lučki poglavar i tehničar bili su na licu mjesta i — kako čujemo — odlučili su i onaj dio obale zagradi tarabam — ko i u Vrulje — da se ne vidi.

Iza ribarnice pred šetajućim svijetom kupaju se dječurlija bez gaćica i bez smokovog lista. Nepristojno!

Afrikanska naredba naše općine poljarima pri gradnji puta u Dubravi, da nesmiju absolutno uzimati ni jednog na radnju, koji nije njezine stranke, već se vrši. Dva iz Dubrave Škugor i Vlašćev zatražili radnje ali im bi odgovoreno, kako je naredjeno. Nije li ovo zar grdna osveta? Nije li nepošteno, da seljani u svojem selu ne smiju raditi? Općino! ne osvećuj se, date osveta ne stigne.

Šibenik 20 srpnja

Furtimaštvo dalmatinsko kulminira.

Furtimaštvo dalmatinsko doseglo je vrhunac: kulminira provokaterstvom i denuncijacijama, kakovih se ni najpodlija, ni najpokvarenija politička skupina nije do sada u Dalmaciji laćala.

„Pravaši“ novog kursa stopiše se sa crnom družbom seminarskih pitomaca i u jezuitskom moralu dosegoše i velikog oca Loyolu i njegove sljedbenike Stadlera, Mahnića, Jeglića; napokon po uzoru legionasa staroga židova Franka začese „patriotsku“ rabotu — denuncijacijom

Tu rabotu bili su oni započeli još i prije i to po najprije proti Srbima u poznatoj i gadnoj aferi sa vizit-kartama.

Ali kad se je u to raspustio parlamenat i furtimaši vidili da bi im neprijateljstvo Srba u mnogim izbornim kotarima moglo silno škoditi, zavlaše od jednom natrag, napustiše špijunsku rabotu sa posjetnicama i stadoše obilzivat i iste Srbe tobožnje veleizdajnike: nazvaše ih pače u svom glasilu („Hrv. Riječ“) prigodom uskrasnih blagdana „braćom pravoslavne vjere“. Zatim se za vrijeme izbora ti isti srbožderi proglašise „bratiteljima svetih srpskih prava“ i sa srpskih trobojnicama obilazahu srpska sela da zavedu neuko pućanstvo i da se njim posluže za svoje tamne ciljeve.

Ovako su radili ti politički transformiste sve dok su izbori prošli, a nakon ovih udariše i opet u stare bubaje: u svojim glasilima stadoše nazivati *odnarodjivanjem* i *izdajstvom* naše prijateljstvo i slogu sa braćom Srbima, dok nas na koncu ne osumnjičiše da je naša politika naručena iz *vana* da smo se igrali *revolucije* i očekivali spas iz *istoka* itd., prijeteći nam da su spretni i dokaze iznijeti.

Ovoj novoj denuncijantskoj akciji furtimaša na čelu su oni isti „Trödlari“ šibenski, koji su toliko bjesnili proti frankovcima radi progona Srba s veleizdaje; oni isti, koji su pred koju godinu znali biti isto tako skrajni liberali kao što su sada skrajni furtimaši i denuncijanti.

O tempora, o mores!

Razno.

Koliko ima Slavena? Šafarik, češki učenjak računao je godine 1826., da imade svega 55 milijuna Slavena; g. 1842. računao je isti učenjak, da ima u svemu Slavena već 78 milijuna. Broj Slavena se je od onda sve više množio, a množio se njihov broj i danas, više i brže nego broj ikojega drugoga naroda. Godine 1900 računahu učenjaci Niderle i Florinski, da ima 138 milijuna Slavena, a broj njihov množio se svake godine za 17 na svaku 1000, tako da će ih godine 1930, biti već 200 milijuna.

mjestima duhana: to je sav proizvod krševite Zagore, kojima taj seljak mora da prehrani sebe, obitelj i ono par glava blaga velikog, ili malog zuba.

I teško da bi našao na stotinu Zagoraca trojicu, kojima bi imanje izbacivalo preko obične dnevne nadnice. Pa kad bi barem ti pusti siromasi bili riješeni barem nekih t-ških nameta, koji ih nemilo tište, kao što bi po zakonu moralo biti, kad bi (po zakonu 7. svibnja 1874. list. drž. z. br. 50) bili radi siromaštva oslobođeni barem redovine, tog pravog harača.

Evo koliko bijaše svih slavenskih naroda god. 1900. Rusa 94 milijuna, Poljaka 20 milijuna Čeha i Slovaka 9 milijuna i 800.000, Slovenaca 1 milijun i 500 hiljada, Srba i Hrvata 8 milijuna i 500 hiljada, Bugara 5 milijuna a najmanje Lužičkih Srba u Njemačkoj: 150.000.

Svega ih dakle bijaše pred deset godina 139 milijuna, a danas ih već ima 150 milijuna.

Roman u kapelaniji. (Iz „Slavenskog Naroda“.)

Tamo negdje u kraju, gdje je nezaboravni Jurčić zamislio svoje „Rokovnjače“, živili su u idiličnoj samoći među zidovima kapelanske kuće, brat i sestra, koji su se imali rado, jako rado. On je vršio kapelansku službu a ona je bila Marijina djevica. Bratac se je u dokolici neusiljeno šalio i zabavljao po domaću sa svojom živahnom sestricom, zašto ne bi ona smjela s njim? Ona ga je tu i tamo u prisuću dobre prijateljice pograbila gdjekad se s njim pohvala ili ga je pak bacila na neoskvrnjenu, dječičansku kaplansku posteljicu. Za hladna jutra, kad je dragi bratac išao misiti, uvalila bi se sramežljiva sestrice u njegovo gojezdašće, gdje je bilo tako toplo, i tu se je liepo grijala do njegovog povratka. Tako je bila vani zima! Takove i slične pustolovine imadu često svoje posljedice. Dvadesetogodišnje djevojčice je iznenada obolilo od — vodene bolesti. Bez uspjeha se je šaljalo crkvenjaka k vračarima i babcicama po liek proti vodenoj bolesti; — uzalud, vodena bolest je rasla. Pred tri tjedna pak oglasila se je u kaplaniji dugokljuna roda i doniela sobom zdravoga mladoga dečka.

Tko da opiše strah i jezu kapelana, kad se je povratio kući i saznao za roman! A sad seljaci zbivaju šale na račun gorljivog kapelana, pobožne Marijine djevice i katoličkog celibata. †

Priopćeno.*)

Čast nam je obznaniti P. N. Gospojice i gospodu, da u prostorijama „Hrv. Muzičnog Društva Kola“, obdržava se svake nedjelje po podne poučni zabavni ples Katarivasovih učenika.

Tko želi sudjelovati ili podučavati se u ovoj plesnoj zabavi, neka se obrati upravi plesa nedjeljom od 5 do 8 sati po podne.

Slučajno zahladili odredilo se ova dva naša blagdana Sv. Jakov ili Krstofal dati „Plesni Vieniće“.

Uprava i Odbor.

*) Pod ovom rubrikom uredništvo ne prima nikakove odgovornosti.

Javna zahvala.

Vrlim niženaznačenim domorodcima, koji se iz Kamballie (Australija) obilatim novčanim darom sjetiše naših društava, iskazujemo najharniju zahvalnost, te im uz srdačni demokratski pozdrav želimo sreću i uspjeh na ponos i napredak milog nam zavičaja.

U Visu, 15 rujna 1911.

Uprava pučkih društava: „Hrvatska Zora“ i „Viška Sloga“

Imena darovatelja:

Ante Rastović, Mate Tomić, Juraj Kukura, Ivan Kukura, Jakov Kuljiš, Nikola Žitko, Grgo Kuljiš, Ivan Peribonio, Ivan Ivulić, Bartul Ruljančić, Šimun Sorić, Ivan Peribonio, Ante Pinčetić, Josip Zaninović, Grgo Svičarević, Jerko Ivanković, Petar Roki, Josip Sviličić, Ivan Brajčić, Vicko Klarić.

Obavjesti uredništva.

Naše dopisnike i pretplatnike molimo da nastoje naš list što više proširiti i pretplatu što prije poslati.

Naprednjak — Tijesno: Stiglo više dopisa; gledajte biti što kraći!

Izdavač, vlastnik i tisak

Pučka Tiskara Dr. V. Iljadica i drugovi — Šibenik.
Odgovorni urednik: Krste Živković-Šupuk

Hrvati i Hrvatice sjećajte se družbe

== Sv. ĆIRILA I METODA. ==

Program

Hrvatske pučke napredne stranke.

VI. Svi ljudi imaju jednako pravo na jednakost pred zakonom i državnom upravom i na jednake uvjete za podmirenje životnih potreba i za razvitak svojih sposobnosti.

Pred zakonom treba da smo svi jednaki, kako smo god svi jednaki od majke rodjeni. Jedan može

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLANE PRIMAJU SE. - E RAČUNAJU 16 PAKETIT RETKU, A ZATA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.

Iljadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktivaj radi mnogih ajživahniji, najuje, duguje svoj

visiti, ako mogi alno čuvstvo, naći alijani bili psihosamo prema svom nego najvećma evo to je baza i.

na logično izviru, gi tijekovi unuke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko ustellini objelodalia“ nekoliko člaurugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo ome manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u konra, nije nikad zaitanja i probleme je razlika izmegju e have ovim proicijonalista), samo ene stranke konživota cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča-u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuća a starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvjoj rirode momče je po osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za-ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na-o darovitom pastiru, iue poticao je vige-

Prva Dalmatinska Tvornica Prediva i Tkala
PAŠKO RORA I DRUG — U ŠIBENIKU

Sastavljena iz najnovijih — najmodernijih strojeva pravi sukno (štofu) za odijelo i kabane u svakovrstnim modernim bojama iz same čiste naravne domaće vune.

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK

Veliko skladište odijela, modernog taja, uz veoma povoljne cijene.

Ant. Tonković Makarska KNJIGOVEŽNICA

preporuča Trgovinu u jestivu
 Skladište
 materijala za gradiva podružnice
 M. Bettiza & figlio iz Spljeta
 Skladište Tvornice Piva iz Sarajeva
 Zastupstva
 tvornice sapuna Salvetti e Com. iz
 Pirana i zastupstvo
 Pučke Tiskare u Šibeniku

V. NOVAK — ŠIBENIK

Preporuča se slavnim uredima i p. n. građanstvu Šibenika i pokrajine za sve u tu struku zasjecajuće radnje.

Izradba brza i solidna. — Cijene umjerene.

Knjigovežnica se nalazi u kući gosp.

Difnika na Pazaru.

1-52

Gritzner Šivaći Strojevi

jedna od najvećih tvornica šivaćih strojeva na Kontinentu.
 Rasprodano preko dva Miliona strojeva.
 Kao za kućnu uporabu i vezivo — tako za svaku industrijalnu radnju - najbolji.
 Mjesečne uplate — za gotov novac veliki popust.

Gritzner Koturače

odlikuju se već od godina čvrstoćom i kvalitetom materijala.

Skladište:
 JURAJ GRIMANI — ŠIBENIK.

Penkala

Automatična olovka i pera —

dobivaju se u papirnici

JURAJ GRIMANI - Šibenik

pribor za pisane strojeve svijuh

— sistema. —

Razglednica i svih ostalih kance-

larijskih predmeta.

Pučka Tiskara

D.r V. Iljadica i drugovi — Šibenik (Dalmacija)

Prima na izradbu sve u tiskarsku struku zasijecajuće radnje, kao: razna književna djela, tiskanica za sudske, općinske i župne urede, trgov. listovnih papira, računa i omota, kao i posjetnica, zaručnih i vjenčanih objava itd.

Cijene umjerene.

Izradba solidna.

Grimani Artur i drug - Šibenik

papirnica.

Gramofonske ploče 60 helera komad

D.r V. Iljadica i drugovi — Šibenik (Dalmacija)

Prima na izradbu sve u tiskarsku struku zasijecajuće radnje, kao: razna književna djela, tiskanica za sudske, općinske i župne urede, trgov. listovnih papira, računa i omota, kao i posjetnica, zaručnih i vjenčanih objava itd.

Cijene umjerene.

Izradba solidna.